

Dokument s plenarne sjednice

A8-0023/2018

6.2.2018

IZVJEŠĆE

o rodnoj ravnopravnosti u trgovinskim sporazumima EU-a
(2017/2015(INI))

Odbor za međunarodnu trgovinu
Odbor za prava žena i jednakost spolova

Izvjestiteljice: Eleonora Forenza, Malin Björk

(Zajednički odbori – članak 55. Poslovnika)

SADRŽAJ

	Stranica
PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA	3
OBRAZLOŽENJE	22
MIŠLJENJE ODBORA ZA RAZVOJ	26
INFORMACIJE O USVAJANJU U NADLEŽNOM ODBORU	33
KONAČNO GLASOVANJE POIMENIČNIM GLASOVANJEM U NADLEŽNOM ODBORU	34

PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA

o rodnoj ravnopravnosti u trgovinskim sporazumima EU-a (2017/2015(INI))

Europski parlament,

- uzimajući u obzir članak 2. i članak 3. stavak 3. Ugovora o Europskoj uniji (UEU),
- uzimajući u obzir članke 8. i 10., članak 153. stavke 1. i 2. te članke 157. i 207. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU),
- uzimajući u obzir članke 23. i 33. Povelje Europske unije o temeljnim pravima,
- uzimajući u obzir Akcijski plan EU-a za ljudska prava i demokraciju iz 2015.,
- uzimajući u obzir zaključke Vijeća od 16. lipnja 2016. o rodnoj ravnopravnosti (00337/2016),
- uzimajući u obzir radni dokument službi Komisije od 14. srpnja 2015. naslovljen „Primjena vodećih načela UN-a o poslovanju i ljudskim pravima – Trenutačno stanje” (SWD(2015)0144),
- uzimajući u obzir Europski pakt za ravnopravnost spolova za razdoblje 2011. – 2020. priložen zaključcima Vijeća od 7. ožujka 2011. (07166/2011),
- uzimajući u obzir radni dokument službi Komisije od 3. prosinca 2015. naslovljen „Strateško djelovanje za ravnopravnost spolova 2016. – 2019.” (SWD(2015)0278),
- uzimajući u obzir izvješće Komisije iz 2017. o ravnopravnosti žena i muškaraca u Europskoj uniji,
- uzimajući u obzir komunikaciju Komisije iz 2015. naslovljenu „Trgovina za sve: prema odgovornijoj trgovinskoj i ulagačkoj politici”,
- uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 13. rujna 2017. naslovljenu „Izvješće o provedbi strategije trgovinske politike ‘Trgovina za sve’ – Osiguravanje napredne trgovinske politike za svladavanje globalizacije” (COM(2017)0491),
- uzimajući u obzir Uredbu o OSP-u (Uredba (EU) br. [978/2012](#) Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o primjeni sustava općih carinskih povlastica i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 732/2008)¹,
- uzimajući u obzir Uredbu o mineralima iz područja zahvaćenih sukobima ([Uredba \(EU\) br. 2017/821 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. svibnja 2017.](#) o utvrđivanju obveza dužne pažnje u lancu opskrbe za uvoznike Unije koji uvoze kositar, tantal i volfram,

¹ SL L 303, 31.10.2012., str. 1.

njihove rude i zlato podrijetlom iz sukobima pogođenih i visokorizičnih područja)¹,

- uzimajući u obzir Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, a posebno njezin članak 4. stavak 1. kojim se zabranjuju ropstvo i prisilni rad te članak 14. kojim se zabranjuje diskriminacija,
- uzimajući u obzir Konvenciju UN-a o ukidanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) od 18. prosinca 1979.,
- uzimajući u obzir Pekinšku deklaraciju i Platformu za djelovanje koje su usvojene 15. rujna 1995. na Četvrtoj svjetskoj konferenciji o ženama i dokumente koji su iz njih proizašli, a koji su usvojeni na posebnim sjednicama Ujedinjenih naroda: Peking +5 (2000.), Peking +10 (2005.) i Peking +15 (2010.),
- uzimajući u obzir Konvenciju Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Istanbulska konvencija) i njezin članak 3., u kojemu se „rod” definira na sljedeći način: „društveno oblikovane uloge, ponašanja, aktivnosti i osobine koje određeno društvo smatra prikladnima za žene i muškarce”, i Međuameričku konvenciju o sprečavanju, kažnjavanju i iskorjenjivanju nasilja nad ženama (Konvencija iz Beléma do Pará) iz 1994.,
- uzimajući u obzir zajedničku strategiju EU-a i njegovih država članica iz 2007. naslovljenu „Pomoć za trgovinu: Jačanje podrške EU-a usmjerene na trgovinske potrebe u zemljama u razvoju” i komunikaciju Komisije od 13. studenog 2017. naslovljenu „Postizanje prosperiteta trgovinom i ulaganjima – Ažuriranje zajedničke strategije EU-a o pomoći za trgovinu iz 2007.” (COM(2017)0667),
- uzimajući u obzir rezoluciju koju je 25. rujna 2015. usvojila Opća skupština UN-a naslovljenu „Promijeniti svijet: Program održivog razvoja do 2030.”,
- uzimajući u obzir Smjernice OECD-a za multinacionalna poduzeća,
- uzimajući u obzir Smjernice OECD-a o dužnoj pažnji za odgovorne lance opskrbe mineralima iz sukobima pogođenih i visokorizičnih područja,
- uzimajući u obzir Okvir Konferencije Ujedinjenih naroda o trgovini i razvoju (UNCTAD) u pogledu investicijske politike za održivi razvoj (2015.),
- uzimajući u obzir ključne konvencije Međunarodne organizacije rada (ILO) o rodnoj ravnopravnosti, posebno Konvenciju o jednakosti plaća (100), Konvenciju o diskriminaciji u odnosu na zaposlenje i zanimanje (111), Konvenciju o radnicima s obiteljskim obvezama (156) i Konvenciju o zaštiti majčinstva (183),
- uzimajući u obzir poglavlje 7. akcijskog plana sastanka na vrhu čelnika država EU-a i CELAC-a za razdoblje 2015. – 2017., donesenog u Bruxellesu u lipnju 2015.,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 14. veljače 2006. o klauzuli o ljudskim pravima i

¹ SL L 130, 19.5.2017., str. 1.

demokraciji u sporazumima Europske unije¹,

- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 25. studenoga 2010. o ljudskim pravima i socijalnim i ekološkim standardima u međunarodnim trgovinskim sporazumima²,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 25. studenoga 2010. o međunarodnoj trgovinskoj politici u kontekstu nezaobilaznih mjera povezanih s klimatskim promjenama³,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 11. rujna 2012. o ulozi žena u zelenom gospodarstvu⁴,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 9. lipnja 2015. o Strategiji EU-a za jednakost žena i muškaraca nakon 2015.⁵;
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 28. travnja 2016. o radnicama i njegovateljicama u kućanstvu u EU-u⁶,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 26. svibnja 2016. o siromaštvu: rodna perspektiva⁷,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 14. ožujka 2017. o ravnopravnosti žena i muškaraca u Europskoj uniji 2014.– 2015.⁸,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 5. srpnja 2016. o provedbi preporuka Parlamenta iz 2010. o socijalnim i ekološkim standardima, ljudskim pravima i korporativnoj odgovornosti⁹,
- uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 12. rujna 2017. o utjecaju međunarodne trgovine i trgovinskih politika EU-a na globalne vrijednosne lance¹⁰,
- uzimajući u obzir svoju preporuku od 14. rujna 2017. Vijeću, Komisiji i Europskoj službi za vanjsko djelovanje o pregovorima oko modernizacije trgovinskoga stupa Sporazuma o pridruživanju između EU-a i Čilea¹¹,
- uzimajući u obzir izjavu trija predsjedništava o ravnopravnosti žena i muškaraca koju su 19. srpnja 2017. predstavile Estonija, Bugarska i Austrija, države članice koje predsjedaju Vijećem Europske unije tijekom 18-mjesečnog razdoblja od srpnja 2017. do prosinca 2018.;
- uzimajući u obzir studiju koju je izradio Međunarodni centar za istraživanje o ženama

¹ SL C 290E, 29.11.2006., str. 107.

² SL C 99E, 3.4.2012., str. 31.

³ SL C 99E, 3.4.2012., str. 94.

⁴ SL C 353E, 3.12.2013., str. 38.

⁵ Usvojeni tekstovi, P8_TA(2015)0218.

⁶ Usvojeni tekstovi, P8_TA(2016)0203.

⁷ Usvojeni tekstovi, P8_TA(2016)0235.

⁸ Usvojeni tekstovi, P8_TA(2017)0073.

⁹ Usvojeni tekstovi, P8_TA(2016)0298.

¹⁰ Usvojeni tekstovi, P8_TA(2017)0330.

¹¹ Usvojeni tekstovi, P8_TA(2017)0354.

pod nazivom „Liberalizacija trgovine i reproduktivno zdravlje žena: poveznice i putovi”,

- uzimajući u obzir izvješće o ljudskom razvoju u Africi iz 2016. naslovljeno „Ubrzavanje rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena u Africi”¹,
- uzimajući u obzir izvješće OECD-a iz 2014. naslovljeno „Veće ekonomsko osnaživanje žena u zemljama OECD-a preko poduzetništva i poslovnog vodstva”²,
- uzimajući u obzir rezultate najnovijih međunarodnih rasprava na visokoj razini o rodu i trgovini, osobito one koje su organizirane pod okriljem EU-a i WTO-a/UNCTAD-a/ITC-a, uključujući, obrnutim kronološkim redoslijedom, Međunarodni forum o ženama i trgovini, koji su zajedno organizirali Europska komisija i Međunarodni trgovinski centar (Bruxelles, lipanj 2017.)³, godišnja plenarna sjednica Parlamentarne konferencije o WTO-u naslovljeno „Trgovina kao pokretač društvenog napretka: rodna perspektiva” (Ženeva, lipanj 2016.)⁴ i plenarna sjednica WTO-a na temu „Kakva je budućnost WTO-a? Trgovina i rod: Osnaživanje žena preko uključivih lanaca opskrbe” (Ženeva, srpanj 2015.)⁵,
- uzimajući u obzir sve veće napore koji se na međunarodnoj razini ulažu u promicanje rodne ravnopravnosti preko trgovinskih politika, kao što su program UNCTAD-a o rodu i razvoju⁶ (koji obuhvaća studije o učinku trgovine na žene, obrazovni program o trgovini i rodu, internetski tečaj o kreiranju statusa „boraca za rodnu ravnopravnost”) i 14 područja djelovanja Svjetske banke, od kojih sva od 2016. imaju strategiju za rodnu ravnopravnost;
- uzimajući u obzir dokument Međunarodnog centra za trgovinu i održivi razvoj (ICTSD) naslovljen „Rodna dimenzija globalnih vrijednosnih lanaca” (rujan 2016.)⁷,
- uzimajući u obzir dokument ICTSD-a naslovljen „Rodna dimenzija usluga” (rujan 2016.)⁸,

¹ Izvješće UNDP-a o ljudskom razvoju u Africi iz 2016., http://www.undp.org/content/dam/undp/library/corporate/HDR/Africa%20HDR/AfHDR_2016_lowres_EN.pdf?download.

² Tehničko izvješće OECD-a „Veće ekonomsko osnaživanje žena u zemljama OECD-a preko poduzetništva i poslovnog vodstva”, http://www.oecd.org/gender/Enhancing%20Women%20Economic%20Empowerment_Fin_1_Oct_2014.pdf.

³ Međunarodni forum o ženama i trgovini, Bruxelles, lipanj 2017., <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1632>.

⁴ Parlamentarna konferencija o WTO-u, plenarna sjednica, „Trgovina kao pokretač društvenog napretka: rodna perspektiva”, Ženeva, lipanj 2016., https://www.wto.org/english/forums_e/parliamentarians_e/ipuconf2016_e.htm.

⁵ Sjednica WTO-a „Kakva je budućnost WTO-a? Trgovina i rod: Osnaživanje žena preko uključivih lanaca opskrbe”, Ženeva, srpanj 2015., https://www.wto.org/english/tratop_e/devel_e/a4t_e/global_review15prog_e/global_review15prog_e.htm.

⁶ Internetska stranica UNCTAD-a, <http://unctad.org/en/Pages/DITC/Gender-and-Trade/Trade,-Gender-and-Development.aspx>.

⁷ Dokument Međunarodnog centra za trgovinu i održivi razvoj (ICTSD) naslovljen „Rodna dimenzija globalnih vrijednosnih lanaca” (rujan 2016.), https://www.ictsd.org/sites/default/files/research/the_gender_dimensions_of_global_value_chains_0.pdf.

⁸ https://www.ictsd.org/sites/default/files/research/the_gender_dimensions_of_services.pdf.

- uzimajući u obzir izvješće agencije UN-a posvećene ženama (UN Women) iz 2015. naslovljeno „Napredak žena u svijetu u razdoblju 2015. – 2016.: preobrazba ekonomija, ostvarenje prava”¹,
 - uzimajući u obzir dokument o stajalištu mreže WIDE+ o rodu i trgovini EU-a naslovljen „Kako promijeniti trgovinsku politiku EU-a kako bi se njome štitila prava žena”²,
 - uzimajući u obzir svoju studiju iz 2016. naslovljenu „Rodna ravnopravnost u trgovinskim sporazumima”³,
 - uzimajući u obzir svoju studiju iz 2015. naslovljenu „Trgovinska politika EU-a: od rodno neosjetljive do rodno osjetljive politike?”⁴,
 - uzimajući u obzir članak 52. Poslovnika,
 - uzimajući u obzir zajedničke rasprave Odbora za međunarodnu trgovinu i Odbora za prava žena i jednakost spolova, u skladu s člankom 55. Poslovnika,
 - uzimajući u obzir izvješće Odbora za međunarodnu trgovinu i Odbora za prava žena i jednakost spolova te mišljenje Odbora za razvoj (A8-0023/2018),
- A. budući da se u članku 8. UFEU-a navodi da Europska unija u svim svojim aktivnostima unutar i izvan Unije teži uklanjanju nejednakosti i promicanju ravnopravnosti između muškaraca i žena te da je pri utvrđivanju i provedbi svojih politika i aktivnosti usmjerena na borbu protiv diskriminacije, među ostalim, na temelju spola;
- B. budući da bi trgovinska politika mogla poslužiti kao instrument za promicanje globalnih i europskih vrijednosti, među ostalim i rodne ravnopravnosti; budući da trgovinski i investicijski sporazumi i politike EU-a nisu rodno neutralni, što znači da zbog strukturnih nejednakosti drugačije utječu na žene i muškarce; budući da se žene suočavaju s rodno specifičnim ograničenjima, kao što su ograničen pristup i nadzor nad resursima, zakonita diskriminacija te preopterećenje u smislu obavljanja neplaćenog rada povezanog sa skrbi koji proizlazi iz tradicionalnih rodnih uloga;
- C. budući da rodna ravnopravnost treba jednako obuhvaćati i žene i muškarce; budući da su angažman i partnerstvo između dionika javnog i privatnog sektora na međunarodnoj i lokalnoj razini ključni za promicanje potrebnih sinergija za postizanje rodne ravnopravnosti i osnaživanje žena te za podizanje razine osviještenosti o pitanjima kao što su prava vlasništva, pristup financiranju, obrazovanju i strukovnom osposobljavanju, korporativno ponašanje, javna nabava, razlike u digitalnom razvoju i kulturne predrasude;
- D. budući da se trgovinskim politikama nastoji postići, među ostalim, održiv i pravedan gospodarski rast i razvoj potreban za smanjenje siromaštva, ostvarenje socijalne pravde i dostojanstvenog rada te boljih životnih uvjeta za žene i muškarce, kao i za osiguranje prava žena; budući da rodna ravnopravnost i osnaživanje žena i djevojčica nisu

¹ http://progress.unwomen.org/en/2015/pdf/unw_progressreport.pdf.

² <https://wideplus.org/2017/06/25/wide-gender-and-trade-position-paper-is-available/>.

³ [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/571388/IPOL_STU\(2016\)571388_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/571388/IPOL_STU(2016)571388_EN.pdf).

⁴ [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/549058/EXPO_IDA\(2015\)549058_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/549058/EXPO_IDA(2015)549058_EN.pdf).

uključeni samo u sve ciljeve održivog razvoja UN-a, nego je riječ i o zasebnom cilju; budući da se programom ciljeva održivog razvoja potvrđuje da trgovina doprinosi postizanju održivog i pravednog razvoja te da bi mogla doprinijeti promicanju ljudskih prava te najviših međunarodnih standarda u području rada i okoliša; budući da je trgovinska politika EU-a važan dio okvira ciljeva održivog razvoja te da je snažna rodna perspektiva ključan element tog okvira, čiji je cilj osigurati pravednije i povoljnije ishode za sve; budući da se trgovinskom politikom ženama također može pružiti više mogućnosti za poduzetništvo, pristup naukovanju i zapošljavanju;

- E. budući da složeni odnosi između međunarodne trgovine i roda iziskuju temeljito razumijevanje silnica koje na njih utječu, uključujući utvrđivanje, analizu i praćenje gospodarske i društvene dinamike potrebne za razvoj učinkovite trgovinske politike u cilju gospodarskog razvoja kojim se, među ostalim, promiču osnaživanje žena i rodna ravnopravnost; budući da se u okviru trgovinske politike stoga mora voditi računa o njezinim izravnim i neizravnim učincima na rod, kao i o specifičnom lokalnom kontekstu, kako bi se izbjeglo ponavljanje ili produbljivanje postojećih rodno uvjetovanih razlika i stereotipova te proaktivno povećala rodna ravnopravnost; budući da se uspjeh trgovinske politike treba također ocjenjivati na temelju toga je li utjecaj i na žene i muškarce bio pozitivan i jednak;
- F. budući da su gospodarski razvoj i rodna ravnopravnost često usko povezani; budući da je opće mišljenje da društva u kojima ima manje rodne nejednakosti ujedno brže rastu;
- G. budući da učinak liberalizacije trgovine na pojedince također ovisi o njihovu zemljopisnom položaju i gospodarskom sektoru u kojemu su aktivni; budući da postoje velike razlike između i unutar zemalja u smislu proizvodnih struktura, stopa sudjelovanja žena na tržištu rada i socijalnih sustava; budući da žene čine većinu radnika u sektorima poput proizvodnje odjeće i tekstila, telekomunikacija, turizma, pružanju skrbi i poljoprivredi, u kojima su obično zastupljenije od muškaraca na prijavljenim ili neprijavljenim radnim mjestima koja su slabije plaćena i nižeg su statusa; budući da to može dovesti do uznemiravanja na radnom mjestu te do diskriminacije, rodne segregacije prema vrstama zanimanja i djelatnosti, do rodnog jaza u plaćama i radnim uvjetima i rodno specifičnih ograničenja u pristupu proizvodnim resursima, infrastrukturi i uslugama; budući da sporazumi o slobodnoj trgovini mogu dovesti do promjena i gubitaka kad je riječ o radnim mjestima, osobito u izvoznim sektorima u kojima žene često čine većinu radne snage; budući da ocjene pojedinih zemalja i sektora u pogledu roda stoga donose značajnu dodanu vrijednost pri sastavljanju trgovinskih sporazuma;
- H. budući da su 2011. u EU-u radna mjesta koja ovise o izvozu činila otprilike devetinu radnih mjesta (11 %) na kojima su zaposlene žene u EU-u;
- I. budući da prema rezultatima studije Komisije iz 2017. gotovo 12 milijuna žena u EU-u ima posao koji ovisi o izvozu robe i usluga u ostatak svijeta¹;
- J. budući da, na temelju činjeničnih studija, UNCTAD ustraje u naglašavanju ograničenja s kojima se suočavaju žene pri iskorištavanju mogućnosti koje im nudi trgovina, a koja proizlaze iz čimbenika kao što su nedostatak tehničke obuke za bolja radna mjesta,

¹ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/june/tradoc_155632.pdf.

nedostatak javnih usluga za ublažavanje odgovornosti u kućanstvu i ograničen pristup resursima i nadzor nad njima, uključujući kredit i zemljište, informacije i mreže; budući da, na temelju toga, UNCTAD preporučuje da se evaluacije bave mogućim učincima trgovinskih politika na rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena u područjima kao što su zapošljavanje, mala poduzeća, cijene, produktivnost u poljoprivredi, poljoprivreda za vlastite potrebe i migracije¹;

- K. budući da se trenutačna trgovinska politika EU-a i njezina strategija „Trgovina za sve” temelji na trima ključnim načelima: učinkovitosti, transparentnosti i vrijednostima, no nedostaje joj dimenzija rodne ravnopravnosti; budući da je Komisija ponovno preuzela i proširila obvezu u pogledu rodne ravnopravnosti i gospodarskog osnaživanja žena prilikom svoje revizije strategije pomoći za trgovinu, navodeći da rodna ravnopravnost nije samo temeljno pravo nego je i ključno za gospodarski razvoj, koristeći pritom široki spektar političkih instrumenata EU-a na raspolaganju kako bi se povećao njihov ukupni učinak na rast i smanjenje siromaštva; budući da bi u skladu s odredbama Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena EU trebao pružiti osnovu za postizanje ravnopravnosti između žena i muškaraca jamčenjem jednakog pristupa i jednakih mogućnosti za žene u pogledu političkog, gospodarskog i javnog života, kao i obrazovanja, zdravlja i zapošljavanja;
- L. budući da trgovina i trgovinski sporazumi utječu na žene kao na potencijalne poduzetnice, potrošače, radnice i neformalne radnice; budući da postoji ključna potreba za priznavanjem i boljim razumijevanjem rodnih učinaka trgovinske politike radi pružanja adekvatnih političkih odgovora; budući da je za ispunjenje tog cilja potrebno izraditi odgovarajuću metodologiju kojom bi se osiguralo kontinuirano ocjenjivanje mogućih učinaka trgovinske politike i sporazuma EU-a na rodnu ravnopravnost i prava žena; budući da bi Komisija trebala provesti kvantitativno istraživanje sektora kao što su, među ostalim, poslovanje, znanost i tehnologija, raščlanjenih prema rodu; budući da je EU dosad sklapao trgovinske sporazume bez provedbe procjene njihovih utjecaja na žene i rodnu ravnopravnost; budući da je Komisija najavila da će modernizirati sporazum o pridruživanju Čilea i EU-a obuhvaćati, što je prvi put za EU, posebno poglavlje o rodu i trgovini;
- M. budući da se rodna pitanja i prava žena ne uzimaju dovoljno u obzir u procjeni utjecaja trgovinskih sporazuma na održivi razvoj;
- N. budući da se *ex ante* procjenama posljedica koje trgovinske politike imaju na rodna pitanja može pridonijeti osnaživanju i dobrobiti žena te istodobno pomoći ublažiti postojeće razlike i izbjeći sve veću rodnu neravnopravnost;
- O. budući da preispitivanje trenutačnih multilateralnih i bilateralnih sporazuma EU-a pokazuje da se u 20 % sporazuma s neeuropskim trgovinskim partnerima spominju prava žena i da se u 40 % tih sporazuma spominje cilj promicanja rodne ravnopravnosti; budući da je uvrštenje promicanja osnaživanja žena u tim sporazumima uglavnom dobrovoljno te da u praksi, kada je obvezujuće, nije provedivo; budući da je nedavna studija Komisije pokazala da je rodni jaz i dalje prisutan kad je riječ o prilikama za pristup radnim mjestima; budući da studije pokazuju da bi se osnaživanjem žena

¹ Provedba rodno osviještenih *ex ante* evaluacija kako bi se povećale koristi od trgovinskih reformi za žene, http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/presspb2016d7_en.pdf.

svjetski BDP do 2025. mogao povećati za 28 milijardi USD te da je to ključno kako iz gospodarske i socijalne perspektive tako i zbog iskorjenjivanja siromaštva, s obzirom na ulogu žena u zajednicama;

- P. budući da i u zemljama u razvoju i u razvijenim zemljama mikropoduzeća, mala i srednja poduzeća (MMSp) čine najveći dio privatnog sektora i većinu radnih mjesta; budući da, prema podacima Međunarodnog trgovinskog centra (ITC), MMSp-ovi zajedno čine 95 % svih poduzeća na svijetu, otprilike 50 % svjetskog BDP-a i više od 70 % ukupnih radnih mjesta; budući da je maksimalno 40 % svih MMSp-ova u vlasništvu žena, dok je samo 15 % izvoznih poduzeća pod vodstvom žena; budući da, međutim, podaci OECD-a pokazuju da poduzetnice često i dalje zarađuju od 30 do 40 % manje od poduzetnika¹;
- Q. budući da su javna rasprava i reakcija diljem Europe u vezi s trgovinskim pregovorima, primjerice Transatlantskim partnerstvom za trgovinu i ulaganja (TTIP), Sveobuhvatnim gospodarskim i trgovinskim sporazumom EU-a i Kanade (CETA) i Sporazumom o trgovini uslugama (TiSA), pokazali potrebu za transparentnim i uključivim pregovorima, imajući u vidu duboku zabrinutost koju su izrazili europski građani u mnogim zemljama; budući da se trgovinskom politikom EU-a ne smije sniziti ni jedan standard EU-a; budući da javne usluge uvijek trebaju biti izuzete iz trgovinskih pregovora; budući da se svaki mehanizam rješavanja sporova treba osmisliti tako da se zajamči sposobnost pojedinačnih vlada da donose propise u javnom interesu i djeluju u skladu s ciljevima javnih politika; budući da se napredak mora očekivati u drugim ključnim problematičnim područjima, primjerice obvezama u pogledu ljudskih prava u okviru društveno odgovornog poslovanja; budući da je u kontekstu globalnih vrijednosnih lanaca potreban globalni holistički pristup korporativnoj odgovornosti za povrede ljudskih prava;
- R. budući da su Vodeća načela UN-a o poslovanju, trgovini i ljudskim pravima obvezujuća za sve države i poslovne subjekte, neovisno o njihovoj veličini, sektoru, lokaciji, vlasništvu ili strukturi;
- S. budući da se u Globalnoj strategiji Europske unije za vanjsku i sigurnosnu politiku, koju je 2016. donijelo Vijeće, potvrđuje da se ljudska prava moraju sustavno uključiti u sve sektore politike i sve institucije, uključujući međunarodnu trgovinu i trgovinsku politiku;
- T. budući da se općim sustavom povlastica (OSP) namjerava, među ostalim, doprinijeti iskorjenjivanju siromaštva i promicanju održivog razvoja i dobrog upravljanja; budući da se OSP+ u zemljama u razvoju koje zadovoljavaju kriterije uvjetuje ratifikacijom i provedbom 27 međunarodnih konvencija o ljudskim i radnim pravima, zaštiti okoliša i dobrom upravljanju; budući da je ključno redovito pratiti njihovu provedbu, poduzimati potrebne mjere te obraćati posebnu pozornost na rodnu ravnopravnost; budući da je Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena jedna od relevantnih konvencija u okviru sustava OSP+;

¹ Pozadinsko izvješće OECD-a „Poboljšanje ekonomskog osnaživanja žena preko poduzetništva i poslovnog vodstva u zemljama OECD-a” (2014.)
http://www.oecd.org/gender/Enhancing%20Women%20Economic%20Empowerment_Fin_1_Oct_2014.pdf

- U. budući da više od 40 % poljoprivrednog rada na globalnom jugu obavljaju žene;
- V. budući da širenje globalne trgovine i integracija zemalja u razvoju u globalne lance vrijednosti može stvoriti rizik od stvaranja rodni neravnopravnosti kada se koriste za proizvodnju gospodarski konkurentnijih proizvoda; budući da je to također mnogim radnicama omogućilo prelazak iz neformalnog u formalni sektor; budući da pravila o podrijetlu postaju sve važnija u kontekstu globalnih vrijednosnih lanaca, čija proizvodnja obuhvaća nekoliko zemalja; budući da se jasnijim i bolje definiranim pravilima o podrijetlu može stvoriti okvir za uspostavu potpune transparentnosti i odgovornosti u lancima opskrbe, što može pozitivno utjecati na žene, posebice one koje rade u odjevnoj industriji;
- W. budući da te nove mogućnosti za zapošljavanje žena u zemljama u razvoju, povezane s trgovinom, znatno pridonose dohotku kućanstava i smanjenju siromaštva;
- X. budući da se u odjevnoj industriji uglavnom zapošljavaju žene; budući da je važno prisjetiti se da je u rujnu 2012. u Karachiju (Pakistan) 289 ljudi izgubilo život u požaru, da je u požaru u tvornici Tazreen Fashions u Bangladešu iste godine bilo 117 mrtvih i više od 200 ranjenih radnika te da je u urušavanju zgrade Rana Plaza 2013., također u Bangladešu, život izgubilo 1129 osoba, a ozlijeđeno ih je još otprilike 2500; budući da je u sva tri slučaja riječ o tvornicama odjeće;
- Y. budući da većinu radnika u zonama proizvodnje za izvoz čine žene; i budući da su u nekim državama zone proizvodnje za izvoz izuzete iz lokalnih zakona o radu te se u njima zabranjuju ili ograničavaju sindikalne aktivnosti i ne pruža se pravna zaštita radnicima, što je jasno kršenje ključnih standarda ILO-a;
- Z. budući da javni i privatni sektor, civilno društvo (osobito organizacije za prava žena), socijalni partneri i sindikati imaju znanje i potencijal dovoljan da imaju ključnu ulogu u oblikovanju i praćenju trgovinske politike te prikupljanju podataka o problemima s kojima su žene suočene u pogledu liberalizacije trgovine, u cilju jačanja prava žena, njihova gospodarskog osnaživanja i promicanja poduzetništva među ženama;
- AA. budući da su događaji kao što je Međunarodni forum o ženama i trgovini, koji je 29. lipnja 2017. organizirala Komisija, prilika brojnim gospodarskim dionicima i predstavnicima civilnog društva da razmjene i započnu inicijative u pogledu utjecaja trgovine na rodnu ravnopravnost;
- AB. budući da su multilateralne platforme i međuvladini forumi, kao što su ciljevi održivog razvoja UN-a i Women20 (W20), ključni za poticanje rodni rasprava i djelovanja među stručnjacima te za pružanje dobre osnove za izgradnju konsenzusa;
- AC. budući da javne usluge, kao i postojeće i buduće usluge od općeg interesa te usluge od općeg gospodarskog interesa, moraju biti izuzete iz pregovora i područja primjene svakog trgovinskog sporazuma koji sklopi EU (među ostalim, vodoopskrba, odvodnja, zdravstvo, socijalne usluge, sustavi socijalne sigurnosti, obrazovanje, gospodarenje otpadom i javni prijevoz); budući da se Komisija obvezala osigurati da te usluge ostanu u nadležnosti država članica i da se od vlada ne može zahtijevati privatizacija usluga niti ih se može spriječiti od toga da u općem interesu u bilo kojem trenutku definiraju, reguliraju i pruže ili podržavaju usluge;

- AD. budući da trgovina uslugama i javnom nabavom može nerazmjerno utjecati na žene i budući da je javna nabava i dalje instrument koji omogućava vladama da imaju pozitivan utjecaj na ugrožene skupine ljudi, osobito žene; budući da se privatizacijom usluga povezanih sa zdravljem i skrbi riskiraju povećanje neravnopravnosti i negativan utjecaj na uvjete rada mnogih žena; budući da su žene većinom zaposlene u javnim službama ili u javnom sektoru, a kao korisnice tih službi više od muškaraca ovise o njihovoj kvaliteti, cijeni, dostupnosti i prilagođenosti potrebama, posebno u pogledu socijalnih usluga kao što su skrb o djeci i skrb o starijim osobama; budući da se rezovima u nacionalnim kućanstvima i javnim uslugama, kao i povećanjem cijena, opterećenje u pogledu pružanja skrbi premješta gotovo isključivo na žene, što će stoga otežati postizanje rodne ravnopravnosti;
- AE. budući da sustav prava intelektualnog vlasništva doprinosi gospodarstvu EU-a koje se temelji na znanju; budući da odredbe o pravu intelektualnog vlasništva povezane s patentima kojima se zabranjuje proizvodnja generičkih lijekova mogu imati znatan utjecaj na posebne zdravstvene zahtjeve žena; budući da se žene više nego muškarci oslanjaju na olakšani pristup zdravstvenoj skrbi i lijekovima te njihovu dostupnost, posebice u pogledu njihova seksualnog i reproduktivnog zdravlja i prava; budući da se pristup lijekovima u zemljama izvan EU-a ne treba dovoditi u pitanje na temelju zaštite prava intelektualnog vlasništva;
- AF. budući da žene samo u maloj mjeri donose odluke o trgovini i trgovinskim sporazumima, s obzirom na to da rodna ravnoteža još ni približno nije ostvarena u pregovaračkim timovima, parlamentima i vladama; budući da rodna ravnoteža u tim institucijama ne dovodi samo do bolje integracije pitanja rodne ravnopravnosti nego i povećava demokratski legitimitet donošenja odluka;
- AG. budući da se ljudski resursi u nedovoljnoj mjeri raspoređuju unutar Komisije i ESVD-a kako bi se zajamčilo da rodna perspektiva bude uključena u trgovinske politike EU-a, a posebice u cijeli postupak trgovinskih pregovora;
- AH. budući da bi Komisija tijekom rada na pravnom okviru relativno novih područja trgovinske politike, kao što je e-trgovina, trebala od početka voditi računa o njegovu utjecaju na rodne uloge, ravnotežu između privatnog i poslovnog života i količinu neplaćenog rada;
- AI. budući da se trgovina mineralima iz područja pogođenih sukobima pokazala izravno povezanom s rasprostranjenim kršenjem ljudskih prava, uključujući silovanja i seksualno nasilje nad ženama i djevojkama, dječji i robovski rad i masovna raseljavanja;

I. Jačanje rodne ravnopravnosti u trgovini: opća razmatranja i ciljevi

1. ističe da je EU obvezan voditi trgovinsku politiku koja se temelji na vrijednostima, što uključuje jamčenje visoke razine zaštite prava rada i okoliša, kao i poštovanje temeljnih sloboda i ljudskih prava, među ostalim i rodnu ravnopravnost; podsjeća da svi trgovinski sporazumi EU-a moraju sadržavati ambiciozno i provedivo poglavlje o trgovini i održivom razvoju; ističe da trgovinske obveze u sporazumima EU-a ni u kojem slučaju ne bi trebale biti važnije od ljudskih prava, prava žena ili zaštite okoliša i da bi se u njima trebalo uzeti u obzir lokalno, društveno i gospodarsko okruženje;

2. podsjeća da je rodna ravnopravnost čvrsto ukorijenjena u svim politikama EU-a, kako je navedeno u članku 8. UFEU-a; napominje da se u tom članku navodi da „u svim svojim aktivnostima, Unija teži uklanjanju nejednakosti i promicanju ravnopravnosti između žena i muškaraca”; poziva Komisiju da poveća usklađenost politika u različitim područjima kao što su trgovina, razvoj, poljoprivreda, zapošljavanje, migracije i rodna ravnopravnost;
3. naglašava da pravedne i uključive međunarodne trgovinske politike zahtijevaju jasni okvir koji doprinosi osnaživanju žena, poboljšanju životnih i radnih uvjeta žena, jačanju rodne ravnopravnosti, zaštiti okoliša i poboljšanju socijalne pravde, međunarodne solidarnosti i međunarodnog gospodarskog razvoja;
4. naglašava da sveobuhvatna svrha trgovinske politike treba biti promicanje uzajamno korisnog gospodarskog rasta; podsjeća da, dok se trgovinskom politikom mogu promicati druge vrijednosti koje Europska unija potiče u multilateralnim odnosima, postoje ograničenja u pogledu toga koja se globalna pitanja mogu riješiti s pomoću trgovinske politike i trgovinskih sporazuma;
5. ustraje u tome da bi se novom generacijom trgovinskih sporazuma trebali promicati relevantni međunarodni standardi i pravni instrumenti, uključujući u području rodne ravnopravnosti, poput Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, Pekinške platforme za djelovanje, ključnih konvencija ILO-a i ciljeva održivog razvoja;
6. ističe da trgovinske obveze u sporazumima EU-a ni u kojem slučaju ne bi trebale biti važnije od ljudskih prava; pozdravlja Vodeća načela UN-a o poslovanju i ljudskim pravima i poziva države članice EU-a da usvoje i razrade nacionalne akcijske planove u skladu s Vodećim načelima UN-a, imajući u vidu prava žena i potrebu za borbom protiv nasilja koje se temelji na rodu; poziva Komisiju da iskoristi trgovinske pregovore kako bi potaknula trgovinske partnere EU-a da usvoje vlastite nacionalne akcijske planove; podržava aktualne pregovore za uspostavu obvezujućeg instrumenta EU-a za transnacionalne korporacije i druga poduzeća u pogledu ljudskih prava; ističe koliko je važno da EU bude aktivno uključen u taj međuvladin proces i poziva Komisiju i države članice da potaknu trgovinske partnere na konstruktivno sudjelovanje u tim pregovorima;
7. poziva Komisiju da se pobrine da trgovinski partneri EU-a u potpunosti poštuju članke 16. i 17. Opće deklaracije o ljudskim pravima u cilju borbe protiv rodno uvjetovanih neravnopravnosti u području socijalnih i gospodarskih prava;
8. podsjeća da su jedino države članice nadležne za reguliranje i poništavanje liberalizacije usluga od općeg interesa te ih stoga poziva da zaštite temeljne ciljeve poput rodne ravnopravnosti, ljudskih prava i temeljnih sloboda, javnog zdravlja te socijalnih i okolišnih standarda;
9. naglašava potrebu da vlade zadrže mogućnost dodjele sredstava za ostvarenje prava žena i rodne ravnopravnosti kako bi se zajamčila uključiva i održiva budućnost društva; u tom pogledu ističe da je u skladu s ciljem održivog razvoja br. 17.15 od presudne važnosti poštovati demokratski politički prostor u partnerskim zemljama kako bi one mogle usvajati propise i donositi odgovarajuće odluke u vlastitom nacionalnom kontekstu, odgovoriti na potrebe svojeg stanovništva i ispunjavati svoje obveze u

pogledu ljudskih prava i druge međunarodne obveze, uključujući one o rodnoj ravnopravnosti;

10. podsjeća da je pozvao Komisiju da ukine sustav rješavanja sporova između ulagača i države i ističe da bi svaki mehanizam rješavanja sporova trebalo osmisлити tako da se zajamči sposobnost pojedinačnih vlada da donose propise u javnom interesu i djeluju u skladu s ciljevima javnih politika, što podrazumijeva i mjere za promicanje ravnopravnosti spolova te jačanje radnih prava, prava potrošača i zaštite okoliša;
11. napominje da odredbe o pravu intelektualnog vlasništva u trgovini često imaju utjecaj na javno zdravlje, osobito na uvjete u vezi sa zdravljem žena; poziva Komisiju i Vijeće da zajamče da se u odredbama o pravu intelektualnog vlasništva u trgovinskim sporazumima uzmu u obzir prava žena, posebice njihov utjecaj na zdravlje žena, uključujući pristupačnost zdravstvene skrbi i lijekova; poziva Komisiju i Vijeće na promicanje zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla (OZP) kao posebno važnog sredstva za osnaživanje žena u ruralnim područjima; poziva, nadalje, Komisiju, Vijeće i države članice da ponovno razmotre proširenje zaštite na nepoljoprivredne proizvode, imajući na umu da je EU već dao suglasnost za zaštitu OZP-a za nepoljoprivredne proizvode u sporazumima o slobodnoj trgovini;
12. podsjeća na to da se u okviru ciljeva održivog razvoja traže podaci raščlanjeni po rodu kako bi se pratio napredak prema svim ciljevima, uključujući cilj održivog razvoja br. 5 o rodnoj ravnopravnosti; ističe da nema dovoljno dostupnih podataka o utjecaju trgovine na rodnu ravnopravnost, te poziva na prikupljanje dostatnih i odgovarajućih podataka o utjecaju trgovine razvrstanih po rodu; naglašava da bi takvi podaci omogućili utvrđivanje metodologije s jasnim i mjerljivim pokazateljima na regionalnoj, nacionalnoj i sektorskoj razini, poboljšanje analize i određivanje ciljeva koje treba ostvariti i mjere koje treba poduzeti kako bi se osiguralo da žene i muškarci jednako profitiraju od trgovine; naglašava da posebnu pozornost treba posvetiti kvantitativnoj i kvalitativnoj analizi – koju treba raščlaniti prema spolu – razvoja rada, vlasništva nad imovinom i financijske uključenosti u sektorima na koje trgovina utječe; potiče Komisiju da surađuje s europskim i međunarodnim organizacijama kao što su Svjetska banka, Ujedinjeni narodi, OECD i Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE), ali i s nacionalnim zavodima za statistiku, kako bi se poboljšalo prikupljanje i dostupnost takvih podataka; poziva EU i države članice da u *ex ante* i *ex post* procjene učinka uključe rodni učinak trgovinske politike i trgovinskih sporazuma EU-a na pojedine zemlje i sektore; naglašava da bi rezultate analize usredotočene na rod trebalo uzeti u obzir u trgovinskim pregovorima – uzimajući u obzir pozitivne i negativne utjecaje tijekom cijelog postupka, od pregovora do provedbe – i trebalo bi ih popratiti mjerama za sprečavanje mogućih negativnih učinaka ili kompenzacijskim mjerama;

II. Jačanje rodne ravnopravnosti u trgovini: razmatranja i ciljevi za pojedine sektore

13. ističe da usluge od općeg interesa i usluge od općeg gospodarskog interesa (koje uključuju, ali nisu ograničene na vodu, socijalne usluge, sustave socijalnog osiguranja, obrazovanje, gospodarenje otpadom, javni prijevoz i zdravstvenu skrb) moraju i dalje biti izuzete iz područja trgovinskih pregovora i ostati u nadležnosti vlada država članica; poziva EU da zajamči da sporazumi o trgovini i ulaganjima ne dovode do

privatizacije javnih usluga koja bi mogla utjecati na žene ni kao pružateljice ni kao korisnice usluga i prouzročiti rodnu neravnopravnost; naglašava da je pitanje javnih socijalnih usluga posebno važno za rodnu ravnopravnost s obzirom na to da promjene u pristupu tim uslugama i njihovoj cijeni i kvaliteti mogu izazvati rodno neravnomjernu raspodjelu neplaćenog pružanja skrbi; podsjeća da vlade te nacionalne i lokalne vlasti moraju zadržati potpuno pravo i mogućnost da uvedu, reguliraju, donesu, zadrže ili ukinu bilo koju mjeru u pogledu naručivanja, organizacije, financiranja i omogućavanja općeg pristupa uslugama od javnog interesa i uslugama od općeg gospodarskog interesa;

14. naglašava da trgovinska politika može imati utjecaja na pristup osnovnim zdravstvenim uslugama i da stoga može utjecati na pristup i poboljšanje ciljeva reproduktivnog i spolnog zdravlja i s njima povezanih prava u politikama, programima i uslugama; stoga naglašava da su osnovna zdravstvena skrb, a posebno pristup pravima i uslugama spolnog i reproduktivnog zdravlja izuzeti iz trgovinskih pregovora i napominje da su oni u nadležnosti država članica;
15. poziva na donošenje obvezujućih, izvršnih i učinkovitih mjera za borbu protiv iskorištavanja i za poboljšanje radnih i životnih uvjeta žena u industrijama usmjerenima na izvoz, što je u skladu s ciljem poboljšanja životnih i radnih uvjeta žena u zemljama i sektorima za koje postoji zabrinutost, posebno u odjevnom, tekstilnom i poljoprivrednom sektoru, a kako bi se izbjeglo da liberalizacija trgovine doprinese nesigurnim radnim pravima i povećanoj rodnoj razlici u plaćama; smatra da bi takve mjere i uspostava zajedničkih definicija trebali omogućiti jasnije i koordiniranije djelovanje s međunarodnim organizacijama kao što su UN, WTO, ILO i OECD; ističe Pakt o održivosti za Bangladeš kao dobar primjer i korak naprijed kad je riječ o uspostavi mehanizma praćenja, te poziva na puno poštovanje njegovih uvjeta; u tom kontekstu poziva Komisiju i sve međunarodne aktere i predmetna poduzeća da se upoznaju s novim smjernicama OECD-a o dužnoj pažnji za odgovorne lance opskrbe u sektoru odjeće i obuće i da ih se pridržavaju;
16. poziva na stavljanje većeg naglaska na žene koje rade u neformalnom sektoru, prepoznajući potrebu za jačanjem standarda dostojnog rada za žene u tom sektoru;
17. naglašava da su time najviše pogođene žene i djevojke jer je trgovanje ljudima u svrhu rada usko povezano s trgovanjem ljudima u seksualne svrhe;
18. ističe da je utjecaj sve većeg izvoza poljoprivrednih proizvoda obično manje povoljan za žene nego za muškarce jer novi trendovi pokazuju da se mali poljoprivrednici, među kojima su mnoge žene, često nisu u mogućnosti ravnopravno natjecati na inozemnim tržištima zbog odredbi nasljednog prava i nedostatka pristupa kreditu, informacijama, zemljištu i mrežama, kao i zbog nemogućnosti usklađivanja s novim pravilima i standardima; napominje da je potrebno uložiti posebne napore kako bi se poboljšao pozitivan učinak trgovine na žene u poljoprivrednom sektoru, u kojem je prepoznato da su one osobito osjetljive, ali i da postoji očigledan potencijal za njihovo osnaživanje; naglašava da bi poduzeća u vlasništvu žena imala koristi od ukidanja rodni stereotipa, većeg pristupa tržištu i lakšeg pristupa financiranju, organizacije tržišta i mreža te poboljšanja izgradnje kapaciteta i osposobljavanja; napominje da bi liberalizacija trgovine mogla negativno utjecati na žene u sektorima poput poljoprivrede i prerade

hrane; ističe da, iako žene prevladavaju u svjetskoj proizvodnji hrane (gdje čine od 50 do 80 % ukupne radne snage), one posjeduju manje od 20 % zemljišta pa stoga sve veća komercijalna potražnja za zemljištem otežava siromašnijim ženama da steknu ili zadrže siguran i pravedan pristup zemljištu; podsjeća na potrebu da se spriječi mogući negativan učinak odredbi o pravu intelektualnog vlasništva, npr. o privatizaciji sjemena, u trgovinskim sporazumima o prehrambenoj neovisnosti;

19. naglašava da se žene koje rade u poljoprivredi za vlastite potrebe suočavaju s dodatnim preprekama u pogledu neovisnosti u opskrbi hranom zbog snažne zaštite novih biljnih sorti u okviru Međunarodne konvencije za zaštitu novih biljnih sorti u trgovinskim sporazumima;
20. naglašava da bi poljoprivredni uvoz EU-a mogao negativno utjecati na tradicionalna mala gospodarstva, čime se ugrožava sposobnost žena da privređuju za život;
21. podsjeća na važnost mikropoduzeća te malih i srednjih poduzeća u gospodarskoj strukturi Europske unije; poziva Komisiju da nastavi sa svojim naporima za potporu mikropoduzećima te malim i srednjim poduzećima, ali s posebnim osvrtom i naglaskom na mjere za mikropoduzeća te mala i srednja poduzeća kojima upravljaju žene; poziva Europsku uniju i države članice da pri uvođenju pomoći izvoznicima osobitu pozornost obrate na posebne okolnosti mikropoduzeća te malih i srednjih poduzeća kojima upravljaju žene, da iskoriste mogućnosti stvorene sporazumima o slobodnoj trgovini i da ojačaju usluge, tehnologije i infrastrukturu (kao što je pristup internetu) koje su od osobite važnosti za ekonomsko osnaživanje žena i mikropoduzeća te mala i srednja poduzeća kojima upravljaju žene; poziva Komisiju da pomogne u uspostavi partnerstava između žena poduzetnica u EU-u i njihovih kolegica u zemljama u razvoju;

III. Jačanje rodne ravnopravnosti u trgovini: potrebne mjere na razini EU-a

22. ustraje u tome da određene stavke trgovinske politike EU-a, kao što su poglavlje o održivom razvoju i sustavu GSP+ i njihovo praćenje, mogu doprinijeti poticanju i poštovanju ljudskih prava, što obuhvaća i rodnu ravnopravnost, prava radnika i zaštitu okoliša; ustraje u tome da su potrebne obvezujuće i izvršne odredbe u trgovinskim sporazumima EU-a kako bi se osiguralo poštovanje ljudskih prava, što uključuje i rodnu ravnopravnost i zaštitu okoliša i radnih prava, te kako bi se zajamčilo da je trgovinska politika EU-a u skladu s općim ciljevima Unije o održivom razvoju, smanjenju siromaštva i rodnoj ravnopravnosti;
23. poziva EU i države članice da se pobrinu za to da se ciljevi održivog razvoja, posebno cilj br. 5 o rodnoj ravnopravnosti, i Strateško djelovanje za rodnu ravnopravnost 2016. – 2019. u cijelosti odražavaju u trgovinskim politikama EU-a;
24. izražava žaljenje zbog činjenice da se u trgovinskoj strategiji EU-a naslovljenoj „Trgovina za sve” uopće ne spominje rodna ravnopravnost; pozdravlja činjenicu da se u „Izvješću o provedbi strategije trgovinske politike ‘Trgovina za sve’” od 13. rujna 2017. govori o pitanju rodne ravnopravnosti u trgovini i navodi da je poboljšanje znanja donositelja odluka EU-a o utjecaju trgovinskih instrumenata na rodnu ravnopravnost od temeljne važnosti; poziva Komisiju da vodi računa o toj dimenziji u svojoj reviziji strategije „Trgovina za sve” sredinom programskog razdoblja, te da se pobrine za to da se rodna perspektiva uključi u trgovinsku politiku i politiku ulaganja EU-a jer bi se tako

- povećala cjelokupna dobit od trgovinskih mogućnosti za sve; podsjeća da bi trgovinska politika mogla doprinijeti promicanju rodne ravnopravnosti na međunarodnoj sceni i da bi je trebalo koristiti kao sredstvo za poboljšanje životnih i radnih uvjeta žena, pod jednakim uvjetima kao i za muškarce, primjerice pružanjem potpore za smanjenje razlike u plaćama među spolovima poticanjem stvaranja većeg broja kvalitetnih radnih mjesta za žene;
25. poziva Komisiju, Vijeće i države članice da zajamče da odredbe o javnoj nabavi imaju pozitivan učinak, ne samo iz rodne perspektive, kad su uključene u trgovinske sporazume EU-a; poziva Komisiju da nastavi sa svojim naporima za potporu pristupu mikropoduzeća te malih i srednjih poduzeća javnoj nabavi i za razvoj posebnih mjera za mikropoduzeća te mala i srednja poduzeća u vlasništvu žena; poziva na uvrštenje odredbi usmjerenih na pojednostavljenje postupaka i povećanje transparentnosti za ponuditelje, uključujući i one iz trećih zemalja; poziva na daljnje promicanje društveno i ekološki odgovorne javne nabave, uzimajući u obzir cilj osiguravanja jednakog postupanja prema ženama i muškarcima, jednake plaće za muške i ženske radnike i promicanje rodne ravnopravnosti, nadovezujući se na iskustvo s pravilima o održivoj javnoj nabavi iz programa „Chile Compras”;
26. Poziva Komisiju i Vijeće da u trgovinskim sporazumima promiču obvezu donošenja, zadržavanja i učinkovite provedbe zakona, propisa i politika koji se odnose na rodnu ravnopravnost, uključujući potrebne aktivne mjere za promicanje rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena na svim razinama;
27. pozdravlja obvezu Komisije da zajamči da će budući trgovinski pregovori u svrhu modernizacije postojećeg Sporazuma o pridruživanju između Čilea i EU-a obuhvaćati, prvi puta u EU-u, posebno poglavlje o rodu i trgovini; naglašava potrebu da bude obaviješten o sadržaju tog poglavlja; poziva Komisiju i Vijeće da promiču i podupiru uključivanje posebnog poglavlja o rodu u trgovinske i investicijske sporazume EU-a, nadovezujući se na postojeće primjere poput sporazuma o slobodnoj trgovini između Čilea i Urugvaja odnosno Čilea i Kanade, te da zajamče da ono izričito predviđa obvezu promicanja rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena; poziva na promicanje međunarodnih obveza u pogledu prava žena, rodne ravnopravnosti, rodno osviještene politike i osnaživanja žena u sve trgovinske sporazume EU-a, a na temelju Pekinške platforme za djelovanje i ciljeva održivog razvoja; isto tako, poziva da se u te trgovinske sporazume uvrste odredbe kojima će se osigurati da njihova institucionalna struktura jamči periodična preispitivanja usklađenosti, suštinsku raspravu i razmjenu informacija i najboljih praksi u području rodne ravnopravnosti i trgovine, putem, među ostalim, uključivanja žena i stručnjaka za rodnu ravnopravnost na svim razinama predmetnih administracija, što podrazumijeva pregovaračke timove o trgovini, zajedničke odbore, skupine stručnjaka, domaće savjetodavne skupine, zajedničke savjetodavne odbore i tijela za rješavanje sporova;
28. poziva Komisiju, Vijeće i države članice da promiču sporazume na multilateralnoj razini kako bi se proširila zaštita zajamčena rodno osjetljivim zakonima EU-a, kao što je Uredba o mineralima koji potječu iz područja pogođenih sukobima;
29. poziva Europsku investicijsku banku (EIB) da zajamči da se od poduzeća koja sudjeluju u projektima koje sufinancira EIB traži da se pridržavaju načela jednakih plaća i

transparentnosti plaća te načela rodne ravnopravnosti kako je utvrđeno u Direktivi 2006/54/EZ Europskog parlamenta i Vijeća¹;

30. uvjeren je da je Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena od velike važnosti u svim područjima politika, uključujući trgovinu; ističe da su sve države članice pristupile Konvenciji o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena; stoga poziva Komisiju da u trgovinske sporazume uvrsti upućivanje na Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena i da poduzme korake u cilju pristupanja EU-a Konvenciji i njezine ratifikacije; poziva države članice da uključe načelo rodne ravnopravnosti u svoje pravne sustave, ukidanjem svih diskriminatornih zakona i donošenjem odgovarajućih zakona kojima se zabranjuje diskriminacija žena;
31. poziva EU da osigura da se odredbe zasnovane na temeljnim standardima i konvencijama ILO-a uvrste u trgovinske sporazume; poziva Komisiju da surađuje s državama članicama u cilju ratifikacije i provedbe tih konvencija, posebno Konvencije br. 189 o dostojnom radu za radnike u kućanstvu, i Konvencije br. 156 o radnicima s obiteljskim obvezama, s obzirom na to da obuhvaćaju potrebe radnika na svjetskoj razini, te da osigura da trgovinski sporazumi sadrže upućivanja na socijalna prava, nediskriminaciju i jednako postupanje; poziva Komisiju, Vijeće i države članice da dodatno surađuju u okviru ILO-a u svrhu provedbe tih konvencija i jačanja međunarodnih radnih standarda za pristojna radna mjesta u globalnim vrijednosnim lancima, s posebnim naglaskom na ženama; podsjeća na to da učinkovita provedba tih standarda i konvencija ima pozitivan učinak na radne uvjete žena u EU-u i zemljama koje nisu članice EU-a; poziva Komisiju da zajamči da se trgovinskim sporazumima između EU-a i drugih partnera doprinosi iskorjenjivanju praksi kao što je iskorištavanje zaposlenika, posebice žena;
32. poziva Komisiju da osigura primjenu socijalnih i okolišnih standarda, posebice radničkih prava utvrđenih u sporazumima o slobodnoj trgovini i autonomnim sustavima, na cijelom državnom području trgovinskih partnera, uključujući zone proizvodnje za izvoz;
33. naglašava važnost praćenja provedbe općeg sustava povlastica EU-a (OSP) i sustava OSP+, osobito u pogledu primjene temeljnih konvencija; naglašava da konvencije sustava OSP+ sadrže Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena iz 1979., Konvenciju br. 111 o diskriminaciji na radnom mjestu te Konvenciju br. 100 o jednakoj naknadi za radnike i radnice za rad iste vrijednosti; naglašava da poštovanje i provedba tih konvencija doprinose poboljšanju rodne ravnopravnosti; uviđa da su sustavi OSP i OSP + dragocjena sredstva za promicanje poštovanja ljudskih prava; poziva Komisiju da pronade načine za poboljšanje tih sustava, primjerice jačanjem njihovih uvjeta u vezi s uklanjanjem pravne diskriminacije žena, te da nastavi s povezivanjem ekonomskih poticaja sa stvarnim donošenjem, provedbom i odgovarajućim praćenjem temeljnih ljudskih prava i konvencija o okolišu i radu koje su posebno važne za žene; u tom pogledu pozdravlja evaluaciju Komisije u sredini programskog razdoblja koja se odnosi na sustave OSP;

¹ Direktiva 2006/54/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2006. o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada (SL L 204, 26.7.2006., str. 23)

34. poziva Komisiju, Vijeće i države članice da u pregovorima na razini WTO-a osiguraju: da se vodi računa o rodnoj ravnopravnosti pri pripremi novih pravila i sporazuma, kao i pri provedbi i preispitivanju postojećih sporazuma, uključenih u mehanizam pregleda trgovinske politike WTO-a; da se poveća transparentnost u cijelom postupku pregovora WTO-a; da je u svim trenutačnim i budućim pregovorima u područjima kao što su poljoprivreda, ribarstvo, usluge i e-trgovina prisutna rodna dimenzija; nadalje poziva Komisiju, Vijeće i države članice da štite i promiču bolji položaj žena u globalnim lancima vrijednosti (uz najbolje moguće iskorištavanje instrumenata WTO-a, kao što je Sporazum o olakšavanju trgovine), da razviju programe izgradnje kapaciteta i organiziraju redovne stručne rasprave i razmjenu dobrih praksi, da podrže usvajanje mjera na rodnoj osnovi u okviru administrativne strukture WTO-a, i naročito da osiguraju da tajništvo WTO-a ima tehničke sposobnosti za provedbu rodne analize trgovinskih pravila (uključujući sredstva za provođenje rodne procjene učinka u svim fazama svoga rada, kao što su, primjerice, kvantitativne studije o ženama koje imaju koristi od tehničke pomoći); naposljetku poziva Komisiju, Vijeće i države članice da iskoriste instrumente WTO-a za rješavanje rodnih pitanja, i u okviru svoje sudske prakse i trgovinskih pregovora koji su u tijeku, i, isto tako, da u nastojanjima za promicanje uključive međunarodne trgovine te prava žena i jednakosti podupru poboljšanu suradnju između WTO-a i drugih međunarodnih organizacija, kao što su UNCTAD, UN Women i ILO;
35. poziva Komisiju da podrži međunarodne napore za promicanje uključivanja rodne perspektive u trgovinsku politiku i u programe kao što su inicijativa Međunarodnog trgovinskog centra (ITC) „She Trades”, čiji je cilj povezivanje jednog milijuna poduzetnica s tržištima do 2020.¹, te u tom pogledu potiče međunarodnu razmjenu najboljih praksi o rodno osjetljivim politikama i programima u organizacijama i tijelima, kao što su WTO, ITC i UN;
36. poziva Komisiju na jačanje društveno odgovornog poslovanja i postupanja s dužnom pažnjom u sporazumima o slobodnoj trgovini, u skladu s Vodećim načelima UN-a o poslovanju i ljudskim pravima i Smjernicama OECD-a za dužnu pažnju; apelira na EU da u sporazumima o slobodnoj trgovini osnaži društveno odgovorno poslovanje i da uzme u obzir postupanje s dužnom pažnjom, te potiče WTO da u svojoj trgovinskoj politici vodi računa o rodnoj ravnopravnosti; također ističe važnost rješavanja tog pitanja u drugim međunarodnim i multilateralnim organizacijama i forumima, kao što su UN, Svjetska banka i OECD; podsjeća na to da je Parlament 2010. zatražio da trgovačka društva objavljuju svoje bilance u području društveno odgovornog poslovanja te je pozvao na uvođenje zahtjeva za postupanje s dužnom pažnjom za sva poduzeća i na ujednačavanje koncepta društveno odgovornog poslovanja; stoga pozdravlja činjenicu da velika poduzeća moraju od 2017. objavljivati nefinancijske informacije i informacije o raznolikosti, u skladu s Direktivom o nefinancijskom izvješćivanju;
37. ističe da je potrebno poboljšati kodekse ponašanja, oznake i sustave pravedne trgovine kako bi se osiguralo usklađivanje s međunarodnim normama kao što su Vodeća načela UN-a o poslovanju i ljudskim pravima, Globalni sporazum UN-a i Smjernice OECD-a za multinacionalna poduzeća;
38. poziva EU da se pobrine da tajništva institucija EU-a koje su odgovorne za trgovinske

¹ <http://www.intracen.org/itc/women-and-trade/SheTrades/>.

politike i pregovore imaju znanja i tehnički kapacitet za uključivanje rodne perspektive u cijeli postupak pregovora, od samog početka do primjene i evaluacije; pozdravlja činjenicu da je u okviru Glavne uprave za trgovinu imenovana središnja kontaktna osoba za rodna pitanja zadužena za praćenje jesu li rodni aspekti uzeti u obzir u trgovinskim sporazumima EU-a i za jamčenje rodne dimenzije u trgovinskoj politici EU-a; traži od Komisije da pruži rodno osposobljavanje ili da iskoristi osposobljavanje koje pruža, na primjer UNCTAD, kako bi se zajamčilo da su dužnosnici i pregovarači svjesni pitanja povezanih s rodnom ravnopravnošću i trgovinom; poziva države članice da zapošljavaju žene na svim razinama unutar svojih ministarstava trgovine; poziva međunarodne organizacije kao što su WTO, Svjetska banka, MMF i ILO da promiču jednaku zastupljenost žena u svojim unutarnjim strukturama, posebice na vodećim položajima; poziva Komisiju, Vijeće i države članice da se aktivno uključe u napore za organiziranje redovitih rasprava i aktivnosti o rodnim pitanjima i trgovini te da im pružaju potporu;

39. poziva Komisiju i Vijeće da u trgovinskim sporazumima promiču obvezu kojom bi se osiguralo bolje sudjelovanje žena u tijelima za donošenje odluka, kako u javnom tako i u privatnom sektoru;
40. poziva Komisiju i Vijeće da trgovinske pregovore vode transparentno, da u potpunosti poštuju najbolje prakse utvrđene u drugim pregovorima i da osiguraju da se Parlament u svim fazama pregovora pravodobno i na pravilan način obavještava; poziva na to da pregovarački timovi budu rodno uravnoteženi kako bi mogli u cijelosti uzeti u obzir sve rodne aspekte trgovinskih sporazuma; poziva EU i države članice da osiguraju uključivo sudjelovanje u trgovinskim savjetovanjima, kako na razini EU-a tako i na razini WTO-a, među ostalim za organizacije za prava žena, sindikate, poduzeća, civilno društvo i razvojne organizacije, te da povećaju transparentnost za predlaganje inicijativa europskih građana i objavljivanje informacija koje su važne za pregovore;
41. poziva Komisiju i države članice da osiguraju da se u njihovoj razvojnoj suradnji posebna pozornost posveti cilju rodne ravnopravnosti i da je taj aspekt uključen u sve programe pomoći, osobito programe vezane uz strategiju „Pomoć za trgovinu”; poziva EU da za programe suradnje povezane s rodnom ravnopravnošću i profesionalnim osposobljavanjem žena stavi na raspolaganje više sredstava; poziva Komisiju da podrži najmanje razvijene zemlje, financijski i kroz izgradnju kapaciteta, u cilju povećanja dosljednosti između trgovine, razvoja i ljudskih prava, uključujući rodnu ravnopravnost; naglašava da se smanjeni porezni prihodi koji proizlaze iz smanjenja tarifa moraju rješavati u okviru programa održivog razvoja i njegova financiranja;
42. poziva Komisiju da promiče žensko poduzetništvo u zemljama u razvoju, posebno se usredotočujući na zemlje u kojima se žene, u usporedbi s muškarcima, suočavaju s većim ograničenjima u pristupu kreditima, infrastrukturi i produktivnoj imovini;
43. poziva Komisiju da ocijeni mogućnost uspostave programa osposobljavanja prije naukovanja za pružatelje usluga, poslodavce, stručnjake u području rada i druge industrijske dionike, kako bi se mogli umrežiti sa svojim kolegama u cijelom EU-u i učiti iz raznolikih uspješnih modela programa, u konačnici s ciljem stvaranja povoljnih uvjeta za sudjelovanje žena u mogućnostima koje se nude u okviru sporazuma o slobodnoj trgovini;

44. poziva Komisiju i države članice da kombiniraju svoje napore radi prilagodbe politika u područjima kao što su obrazovanje i strukovno osposobljavanje u cilju promicanja veće rodne ravnopravnosti u raspodjeli mogućnosti zapošljavanja koje nudi izvoz;
45. poziva Komisiju i Vijeće da u trgovinskim sporazumima promiču obvezu provedbe aktivnosti bilateralne suradnje za poboljšanje kapaciteta i uvjeta za žene kako bi u cijelosti mogle ostvariti korist od mogućnosti koje ti sporazumi nude te da, u tom cilju, osnuju zajednički odbor za trgovinu i rodna pitanja kako bi se utvrdila i olakšala suradnja i nadzirala njezina provedba, jamčeći odgovarajuće sudjelovanje privatnih dionika, uključujući stručnjake i organizacije civilnog društva aktivne u području rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena, uz osiguranje široke zastupljenosti zajednice i sektora s pomoću dostupnih sredstava savjetovanja (kao što su elektroničke rasprave) koja nadilaze strukturirane dijaloge;
46. poziva Komisiju da dodatno istraži kako se politikama i trgovinskim sporazumima EU-a mogu promicati gospodarsko osnaživanje žena i sudjelovanje žena u područjima kao što su znanost, tehnologija, inženjerstvo i matematika (STEM) te kako se mogu ukloniti rodne razlike u pristupu novim tehnologijama i njihovoj uporabi;

°
° °

47. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću i Komisiji.

OBRAZLOŽENJE

OBRAZLOŽENJE

Trgovina nije rodno neutralna i trgovinske politike imaju rodno specifične učinke. U izvješćima Europskog parlamenta *o provedbi preporuka Europskog parlamenta iz 2010. o socijalnim i ekološkim standardima, ljudskim pravima i korporativnoj odgovornosti* (2015/2038(INI)) i *o utjecaju međunarodne trgovine i trgovinskih politika EU-a na globalne vrijednosne lance* (2016/2301(INI)) istaknuta je većina rodni pitanja u području trgovinske politike.

Sporazumi o trgovini i ulaganjima zbog strukturnih rodni nejednakosti različito utječu na žene i muškarce: žene su slabije plaćene te je globalni rodni jaz i dalje znatan. Rodna ravnopravnost nije postignuta ni u jednoj zemlji. Nadalje, žene i muškarci djeluju u različitim sektorima gospodarstva. Većina je žena zaposlena u sektorima kao što su poljoprivreda te neformalni i neplaćeni rad u pružanju skrbi ili rade kao sezonske radnice. Te radnice koje daju ključan doprinos globalnom gospodarstvu ostaju nevidljive u trgovinskim politikama te su one najviše pogođene trenutačnim trgovinskim i investicijskim praksama.

Rodna je ravnopravnost univerzalni cilj koji je uključen u međunarodnim instrumentima kao što su Povelja UN-a, Opća deklaracija o ljudskim pravima iz 1948. i Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena iz 1979. EU se čvrsto obvezao na promicanje i jamčenje rodne ravnopravnosti u svojim temeljnim ugovorima kao što je Povelja Europske unije o temeljnim pravima. Kao i svim ostalim politikama EU-a, trgovinskom politikom mora se doprinijeti širim ciljevima UN-a kao što su ciljevi održivog razvoja. U cilju br. 5. posebno se navodi da se rodna ravnopravnost te jačanje položaja žena i djevojčica moraju ostvariti do 2030. Taj cilj obuhvaća transverzalnu dimenziju koja ima posljedice na ostvarivanje svih drugih ciljeva održivog razvoja.

Trgovinska politika EU-a

Europska komisija postigla je napredak u uključivanju rodne ravnopravnosti u nekim područjima politika EU-a. Međutim, trgovinska politika bila je pretežno zapostavljena u tom političkom procesu te Glavna uprava za trgovinu ne rješava pitanja koja se odnose na rodnu ravnopravnost na sustavan način. Iako novi trgovinski sporazumi sadrže poglavlje o održivosti, obveze u pogledu održivosti nisu obvezujuće poput trgovinskih obveza, a ljudska prava u novim sporazumima nisu ni uključena. Čini se da je EU više zainteresiran za sklapanje poslova nego za jamčenje održive trgovine i zaštite ljudskih prava. To je goruće pitanje, posebno zbog nove generacije trgovinskih sporazuma koje EU ratificira i o kojima pregovara, poput CETA-e (Sveobuhvatnog gospodarskog i trgovinskog sporazuma EU-a i Kanade), TTIP-a (Transatlantskog partnerstva za trgovinu i ulaganja) i TiSA-e (Sporazuma o trgovini uslugama) koji sada uključuju usluge, standarde i propise.

To znači da novi trgovinski sporazumi imaju veći utjecaj na ljudska prava zbog njihovog šireg područja primjene u usporedbi s prethodnim sporazumima. Slično tome učinci klimatskih promjena postaju sve očitiji te zahtijevaju snažniju i bržu provedbu sporazuma o zaštiti okoliša.

Trgovinska politika EU-a svodi gospodarsku politiku na povećanje BDP-a i izvoza te počiva na ekonomskoj teoriji koja neplaćeno pružanje skrbi i reproduktivni rad čini nevidljivima. Suizvjestiteljice smatraju da trgovinska politika mora imati za cilj smanjenje socioekonomskih razlika, među kojima rodne nejednakosti predstavljaju središnji faktor.

Trenutačno neoliberalno okruženje nije jedini okvir s pomoću kojeg se mogu utvrditi trgovinski sporazumi. Ono zapravo šteti održivom razvoju i ljudskim pravima, uključujući prava žena, koja su dio ljudskih prava. Taj zaključak proizlazi iz znatnih empirijskih istraživanja koja pokazuju učinke sporazuma o slobodnoj trgovini.

Suizvjestiteljice dijele zabrinutost sve većeg broja predstavnika civilnog društva i stručnjaka u međunarodnim institucijama i akademskoj zajednici koji su duboko zabrinuti zbog trenutačne trgovinske politike EU-a.

U opsežnom savjetovanju s predstavnicima organizacija za prava žena i djevojčica u organizaciji suizvjestiteljica, istaknuta je važnost sudjelovanja civilnog društva u trgovinskim pregovorima i na multilateralnoj i bilateralnoj razini. Također se treba savjetovati s civilnim društvom u procjenama utjecaja na održivi razvoj koje bi obuhvaćale reprezentativan i uključiv pogled na rodna pitanja te koje bi trebale biti obavljene prije nego što Vijeće dade Komisiji pregovarački mandat, kako bi se uzele u obzir i u mandatu i pregovorima.

Cilj je suizvjestiteljica iznijeti konkretne preporuke o tome što EU može i treba učiniti kako bi poboljšao svoju predanost pitanjima rodne ravnopravnosti, te pozvati Komisiju i države članice da ih uvrste u sve svoje politike, uključujući trgovinsku politiku, i da, između ostalog, zajamče stvarnu usklađenost s Konvencijom o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena. EU mora hitno ratificirati Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena. Standardi Međunarodne organizacije rada, uključujući Konvenciju br. 189 o radnicima u domaćinstvu i Konvenciju br. 156 o radnicima s obiteljskim obvezama, trebaju biti dio rješavanja svih sporova u pogledu ljudskih prava i praćenja trgovinskih sporazuma EU-a.

Treba ispraviti nedostatak rodne perspektive i stručnog znanja u pregovorima o trgovinskim sporazumima i u procjenama učinka te sudjelovanje skupina za prava žena i djevojčica i civilnog društva u mehanizmima za nadziranje provedbe treba biti transparentno i zajamčeno.

Trgovina i rod u različitim sektorima

Rodno diferencirani učinci mogu biti pozitivni ili negativni, što ovisi o konkretnim kontekstima i okolnostima te, što je najvažnije, o tome jesu li su trgovinske mjere osmišljene i provedene kako bi se uzela u obzir rodna struktura dotičnih gospodarstava.

Kod različitih sektora na koje se odnosi trgovinska politika, kao što su uslužni, proizvodni, poljoprivredni i odjevni sektor te područje prava intelektualnog vlasništva, moguće je pronaći rodno specifične uzroke i posljedice.

Na primjer, u prehrambenom sektoru postoje rodno diferencirani učinci potrošnje zato što žene često imaju glavnu odgovornost za kupnju i pripremu hrane za svoju djecu i obitelj. Žene su iznimno važne za poljoprivredu i sektor proizvodnje hrane u zemljama južne hemisfere. Male poljoprivrednice odgovorne su za više od polovice poljoprivredne proizvodnje u subsaharskoj Africi i južnoj Aziji te je njihov broj možda i porastao proteklih godina jer postoji opći trend feminizacije poljoprivrede. U isto su vrijeme mala poljoprivredna gospodarstva u opasnosti od nemogućnosti natjecanja s međunarodnim liberaliziranim tržištem proizvodnje hrane.

Trgovinska i razvojna politika moraju se reformirati kako se ne bi samo osigurala sigurnost opskrbe hranom već i neovisnost u opskrbi hranom uz podupiranje lokalne proizvodnje umjesto da je se narušava. To je važno zato što će bez dodatnih mjera učinak klimatskih promjena izravno i s katastrofalnim učincima utjecati na mogućnost mnogih žena i muškaraca da upravljaju svojim zalihama vode i hrane, imaju pristup održivom stanovanju, čistom zraku i osnovnim zdravstvenim uslugama. U nekoliko slučajeva diljem svijeta ti su učinci već vrlo uočljivi te su rodno uvjetovani s različitim posljedicama na žene i muškarce.

Transnacionalne trgovinske politike također utječu na državne izdatke i pružanje osnovnih usluga. U kontekstu trgovinskih sporazuma kao što su CETA i TiSA liberalizacija zdravstvenih usluga za starije osobe utjecat će više na žene nego na muškarce jer žene obično žive dulje, ali su siromašnije od muškaraca, a također i zbog toga što čak i u starosti imaju veću ulogu kao pružateljice skrbi za druge članove obitelji.

Konkretnije, ako se ne bi pažljivo utvrdila i regulirala, trgovina uslugama negativno bi utjecala na rodnu ravnopravnost, posebice zbog njezina utjecaja na raspodjelu neplaćenog pružanja skrbi. Žene će biti najviše pogođene posljedicama trgovinskih sporazuma povezanih s javnim sektorom (posebice u područjima kao što su obrazovanje, zdravstvo i socijalni rad) s obzirom na to da predstavljaju 70 % radne snage u tom sektoru. Liberalizacija i privatizacija usluga (koje vode do povećanja naknada za skrb o djeci, ograničenja usluga za starije osobe i osobe s invaliditetom te privatizacije i zatvaranja bolnica) dovode do zamjene prava koja jamči država tržišnim individualiziranim pravima za one koji si ih mogu priuštiti, a siromaštvo i isključenost za one koji ne mogu.

Različiti sektori koji su obuhvaćeni trgovinskom politikom također su uključeni u nastojanjima u pogledu ljudskih prava. Privatizacija usluga kao što su vodoopskrba i odvodnja, obrazovanje i zdravlje (osobito seksualno i reproduktivno zdravlje i prava), imala bi ogroman utjecaj na živote osoba u najnepovoljnijem položaju u društvu: žena, manjina, migranata, osoba s invaliditetom, djece, autohtonih skupina, pripadnika zajednice LGBTIQ te starijih osoba. Siguran pristup pobačaju te informacijama, uslugama i materijalu za planiranje

obitelji omogućuje pojedincima i parovima da odaberu hoće li imati djecu te koliko njih i kada. Planiranje obitelji ima značaj i za pristup obrazovanju i pristojno plaćenom poslu.

U godišnjem izvješću UNFPA-e za 2013. predstavljeni su važni zaključci o međuovisnosti ljudskih prava, seksualnog i reproduktivnog zdravlja, populacijske dinamike, smanjenja siromaštva i gospodarskog razvoja. Suizvjestiteljice su istaknule i nejednakosti u području zdravstvenog osiguranja i usluga za osobe LGBTQI.

Pristup globalnom zdravlju, koji je zajamčen kao temeljno ljudsko pravo, mora postati obvezujući element u trgovinskim sporazumima. Ljudska prava ne bi se smjela smatrati necarinskim preprekama, nego sredstvom za stvaranje blagostanja, jednakosti i socijalne pravde. Trgovinski sporazumi EU-a trebaju poticati države da reguliraju i jamče socijalnu zaštitu te im olakšavati taj zadatak.

U tom kontekstu važno je napomenuti da različiti instrumenti poput procjene učinka i procjene utjecaja trgovine na održivost mogu biti korisni alati za procjenu utjecaja trgovinske politike na socijalna i ljudska prava. Drugi su alat koji se odnosi na trgovinu opći sustavi poticaja EU-a OSP i OSP+ koji pružaju povlašten pristup tržištu Europske unije za zemlje u razvoju i sadrže odredbe o ljudskim pravima. Nadalje, rodno raščlanjena statistika s intersekcijskim pristupom ključni je alat za korištenje u svim fazama političkog ciklusa. Važno je točno znati kako pojedinačni trgovinski sporazumi različito utječu na žene i muškarce.

Osim međunarodnih obveza i nejasnih ciljeva EU-a u području rodne ravnopravnosti, jasno je iz feminističke perspektive, koja je perspektiva pravde za sve, a ne samo za žene i djevojčice, da je cilj gospodarske politike, uključujući trgovinu i ulaganja, očuvati životne uvjete za sve, okoliš i ekosustave, kao i socijalne te ljudske resurse. Takva gospodarska politika mora obuhvaćati i pružanje skrbi ili reproduktivni rad. Takva se gospodarstva ne mogu ravnati uskim načelima rasta, konkurentnosti i učinkovitosti koja trenutačno dominiraju trgovinskim programom. Postoji potreba za modernizacijom i preispitivanjem trgovinskih politika EU-a iz feminističke perspektive.

22.11.2017

MIŠLJENJE ODBORA ZA RAZVOJ

upućeno Odboru za međunarodnu trgovinu i Odboru za prava žena i jednakost spolova

o rodnoj ravnopravnosti u trgovinskim sporazumima EU-a
(2017/2015(INI))

Izvjestiteljica za mišljenje: Lola Sánchez Caldentey

PRIJEDLOZI

Odbor za razvoj poziva Odbor za međunarodnu trgovinu i Odbor za prava žena i jednakost spolova da kao nadležni odbori u prijedlog rezolucije koji će usvojiti uvrste sljedeće prijedloge:

- A. budući da postizanje rodne ravnopravnosti i osnaživanje svih žena i djevojčica nije uključeno samo u sve ciljeve održivog razvoja UN-a iz 2015., već je i zaseban cilj; budući da trgovina i liberalizacija trgovine prilično različito utječu na žene i muškarce te da njihov učinak može biti i negativan, no u konačnici mogu dovesti do suštinskih pomaka u pogledu rodni uloga, odnosa i nejednakosti; budući da trgovinske politike utječu na žene na južnoj polutci drugačije nego na žene na sjevernoj polutci; budući da nadležna nacionalna tijela trebaju uspostaviti odgovarajuće mehanizme kako bi žene same mogle imati više koristi od pozitivnih učinaka liberalizacije trgovine;
- B. budući da se osnaživanjem žena, promicanjem njihovih prava i jamstvom njihova pristupa resursima može ubrzati razvoj; budući da postoji opasnost da se trgovinskim sporazumima u kojima to nije posebno naglašeno žene, koje su ionako u nepovoljnom društvenom položaju, stavi u još nepovoljniji položaj, odnosno da se poveća neravnopravnost i općenito ugrozi egzistencija ljudi;
- C. budući da se u članku 8. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) navodi da: „u svim svojim aktivnostima, Unija teži uklanjanju nejednakosti i promicanju ravnopravnosti između muškaraca i žena”; budući da je u člancima 207. i 208. UFEU-a navedeno da se zajednička trgovinska politika Unije i politika u području razvojne suradnje „vodi u kontekstu načela i ciljeva vanjskog djelovanja Unije”; budući da su ta načela, kako je utvrđeno u članku 21. Ugovora o Europskoj uniji (UEU): demokracija, vladavina prava, univerzalnost i nedjeljivost ljudskih prava i temeljnih sloboda, poštovanje ljudskog dostojanstva, načela jednakosti i solidarnosti te poštovanje načela Povelje Ujedinjenih naroda i međunarodnog prava; budući da je trgovinska politika EU-

a važan dio okvira za integriranu politiku održivog razvoja, a snažna rodna perspektiva i provedba konvencija o pravima žena u trgovinskim i investicijskim politikama stoga su ključni elementi takvog okvira s ciljem spajanja socijalnih i gospodarskih mjera i osiguranja pravednijeg i povoljnijeg ishoda za sve;

- D. budući da sklapanje novih trgovinskih sporazuma s drugim zemljama i/ili regijama svijeta može dovesti do promjena na tržištu rada i gubitka radnih mjesta usmjerenih na izvoz; budući da to osobito utječe na žene jer su one često najzastupljenije u sektorima povezanim s izvozom;
 - E. budući da više od 40 % poljoprivrednog rada na južnoj polutki obavljaju žene; budući da su žene većinom mali poljoprivrednici ili poljoprivrednici za vlastite potrebe koji nemaju potreban pristup informacijama, kreditima, zemljištu ili mrežama potrebnima za uspješno natjecanje na globalnom tržištu;
 - F. budući da se zemlje južne polutke pri donošenju državnih proračuna oslanjaju na prihode od uvoznih carina; budući da povećanje poreza na dodanu vrijednost (PDV), kako bi se nadoknadio taj gubitak prihoda, predstavlja dodatnu financijsku prepreku ženama i njihovim obiteljima;
 - G. budući da žene češće od muškaraca rade na slabo plaćenim i slabo cijenjenim te nesigurnim radnim mjestima u svim sektorima i stoga će žene najvjerojatnije imati manje koristi od liberalizacije trgovinskih procesa nego muškarci; budući da se žene, koje se naočigled nalaze u nepovoljnom pregovaračkom položaju, često zlorabljuju radi ostvarivanja komparativne prednosti u svjetskoj ekonomiji;
1. poziva EU i države članice da osiguraju da se ciljevi održivog razvoja, a posebno cilj br. 5 o rodnoj ravnopravnosti, Akcijski plan za ravnopravnost spolova 2016. – 2020., Strateško djelovanje za ravnopravnost spolova 2016. – 2019. u potpunosti odražavaju i provode u vanjskoj politici EU-a; poziva na to da se trgovinska politika usmjeri na razvoj i da bude rodno osjetljiva, čime će se jamčiti jednaki uvjeti za sve trgovinske partnere tijekom pregovora;
 2. sa zabrinutošću napominje da i dalje ima mnogo prepreka koje sprječavaju da se procijeni odnos između trgovine i roda, na što utječe niz raznih čimbenika, među ostalim manjak podataka; naglašava da je potrebno bolje razumjeti rodnu dinamiku povezanu s trgovinskim sporazumima, što iziskuje uporabu statističkih podataka razvrstanih po spolu u svakom sektoru gospodarstva;
 3. naglašava da bi se podaci koji se koriste za procjenu učinka trgovine trebali razvrstati po sektorima jer učinak liberalizacije trgovine varira od jednog sektora do drugog; napominje da bi to moglo negativno utjecati na žene u sektorima poput poljoprivrede i prerade hrane; u vezi s time naglašava da, iako žene prevladavaju u svjetskoj proizvodnji hrane (50 do 80 %), one posjeduju manje od 20 % zemljišta, pa stoga sve veća komercijalna potražnja za zemljištem otežava siromašnim ženama da steknu ili zadrže siguran i pravedni pristup zemljištu;
 4. podsjeća na potrebu da se poboljša usklađenost različitih, ali međusobno usko povezanih politika kao što su trgovina, razvoj, vanjski poslovi, zapošljavanje, migracije i rodna ravnopravnost;

5. poziva Komisiju da ažurira svoju strategiju „Trgovina za sve” i uspostavi jasniju rodnu perspektivu; naglašava važnost daljnjeg uključivanja rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena u buduću trgovinsku strategiju EU-a;
6. poziva Komisiju i države članice da povećaju usklađenost između, s jedne strane, trgovinske i investicijske politike i, s druge strane, međunarodnih konvencija i obveza u pogledu ljudskih prava, razvoja i rodne ravnopravnosti; naglašava da se postojeći mehanizmi (u okviru, primjerice, ciljeva održivog razvoja, Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena i mehanizma pregleda trgovinske politike) i alati (poput procjene učinka na održivi razvoj, procjene rodno specifičnog učinka trgovine i analize učinka na siromaštvo i društvo) moraju upotrijebiti kako bi se pratile rodno specifične posljedice nastale trgovinskim i investicijskim politikama i sporazumima; u tom pogledu poziva Komisiju da pruži potporu najslabije razvijenim zemljama, financijski i kroz izgradnju kapaciteta, u provedbi njihovih analiza;
7. naglašava da se rodna analiza i perspektiva trebaju dodatno poboljšati u trgovinskim i investicijskim politikama EU-a i da se s pomoću *ex ante* analiza, praćenja i obaveznih *ex post* ocjena trebaju sustavno integrirati u programe za izgradnju kapaciteta povezanih s trgovinom kojima upravljaju međunarodne financijske institucije, donatori ili međuvladine organizacije, ne bi li se prevladali potencijalno negativni rodno specifični učinci raznih trgovinskih mjera i instrumenata, uključujući učinak na raspodjelu zemljišta, sigurnost opskrbe hranom, promjene i/ili gubitak radnih mjesta te moguće migracijske tokove iz rodne perspektive; naglašava potrebu za obveznim redovnim procjenama o napretku i nedostacima u području rodne ravnopravnosti, kako u EU-u, tako i u zemljama u razvoju; ističe da sveobuhvatna analiza rodni učinaka trgovine ne bi smjela biti ograničena na učinke na zapošljavanje, već bi se trebala usredotočiti i na to kako trgovina utječe na potrošnju i pružanje javnih usluga;
8. poziva Komisiju da se pobrine da se članci 16. i 17. Opće deklaracije o ljudskim pravima u potpunosti poštuju u zemljama trgovinskim partnerima EU-a u cilju borbe protiv rodno uvjetovanih nejednakosti u području socijalnih i gospodarskih prava;
9. ponovno ističe izuzetnu važnost osiguravanja pristupa kvalitetnim socijalnim uslugama za sve; apelira na EU da se pobrine da se njegovom trgovinskom i investicijskom politikom ne priječi države da poštuju ljudska prava ili nerazmjerno utječe na ugrožene skupine, uključujući žene; apelira na EU da zajamči da sporazumi o trgovini i ulaganjima ne dovode do privatizacije javnih usluga koja bi mogla prouzročiti rodnu neravnopravnost; ističe da je pitanje javnih socijalnih usluga posebno važno za rodnu ravnopravnost s obzirom na to da promjene u pristupu tim uslugama i njihovoj kvaliteti stvaraju rodno neravnomjernu raspodjelu neplaćenog pružanja skrbi; stoga naglašava da bi usluge i roba kao što su voda i vodoopskrba, obrazovanje i zdravstvena skrb (uključujući pristup žena spolnim i reproduktivnim zdravstvenim uslugama i pravima) uvijek i svugdje trebali biti zajamčeni;
10. naglašava potrebu da vlade zadrže mogućnost dodjele sredstava za ostvarenje prava žena i rodne ravnopravnosti kako bi se zajamčila uključiva i održiva budućnost društva; u tom pogledu ističe da je u skladu s ciljem održivog razvoja br. 17.15 od presudne važnosti poštovati demokratski politički prostor u partnerskim zemljama kako bi mogle regulirati i donositi odgovarajuće odluke u vlastitom nacionalnom kontekstu, odgovoriti

na potrebe svojeg stanovništva i ispuniti svoje obveze u pogledu ljudskih prava i druge međunarodne obveze, uključujući one o rodnoj ravnopravnosti; naglašava da je potrebno osigurati da se ni trgovinskim ni investicijskim mehanizmima EU-a kao ni klauzulama o pravima intelektualnog vlasništva u trgovinskim sporazumima EU-a ne ugrožava sposobnost pojedinačnih vlada da mijenjaju svoje zakone kako bi se njima obuhvatile mjere za promicanje ljudskih prava, uključujući rodnu ravnopravnost; napominje da odredbe o pravima intelektualnog vlasništva u vezi s patentima kojima se zabranjuje proizvodnja generičkih lijekova mogu imati znatan utjecaj na specifične zdravstvene potrebe žena i da su se odredbe o pravima intelektualnog vlasništva koristile u trgovinskim sporazumima kako bi se zaštitili interesi velikih farmaceutskih tvrtki i ograničila proizvodnja jeftinih generičkih lijekova; naglašava da su pristupačni osnovni lijekovi posebno važni za žene; u tom pogledu ističe potrebu da se prepoznaju potencijalne opasnosti svojstvene trgovinskim mehanizmima kao što su sporazum o rješavanju sporova između ulagača i države ili sudski sustav za ulaganja koji bi mogli ugroziti sposobnost pojedinačnih vlada da izmijene zakone kako bi obuhvaćali mjere za promicanje rodne ravnopravnosti, poboljšanje socijalnih usluga i standarda rada te donošenje propisa o pravima potrošača;

11. primjećuje da klimatske promjene i učinci na okoliš, posebno u zemljama u razvoju, često neravnomjerno utječu na žene i muškarce, pri čemu su žene posebno pogođene, čime se sprječava ostvarenje cilja održivog razvoja br. 5; stoga ističe da je u okviru trgovinske politike EU-a važno dosljedno i sveobuhvatno integrirati cilj održivog razvoja 13.b o promicanju mehanizama usmjerenih na žene kojima se nastoji povećati kapacitet za učinkovito planiranje i upravljanje u vezi s klimatskim promjenama u najslabije razvijenim zemljama, kako bi se podupirali naponi na nacionalnoj razini za poštovanje obveza Pariškog sporazuma, imajući na umu da su žene prve koje osjećaju posljedice klimatskih promjena;
12. podsjeća na potrebu da se izbjegne mogući negativan učinak koji klauzule o intelektualnom vlasništvu u okviru trgovinskih sporazuma mogu imati na zdravlje žena i njihovu neovisnost u opskrbi hranom, posebno kada je riječ o ograničenjima u pogledu pristupa lijekovima i privatizaciji sjemena;
13. naglašava da je potrebno poboljšati sudjelovanje žena u donošenju odluka, među ostalim u trgovinskoj politici i pregovaračkim procesima na svim razinama, kako bi se osigurala bolja rodna osviještenost i kako bi žene u zemljama u razvoju mogle uživale koristi od novih mogućnosti i osnaživanja koje trgovina nosi sa sobom;
14. ponavlja da bi se svim trgovinskim sporazumima EU-a trebala promicati rodna ravnopravnost s pomoću učinkovitih i provedivih mehanizama, uključujući poseban alat za praćenje usklađenosti kako bi se osigurali rodna ravnopravnost, rodno osviještene politike i prava žena;
15. uviđa da bi se opći sustav povlastica EU-a (OSP), a posebno sustav OSP +, mogao poboljšati povezivanjem ekonomskih poticaja i stvarnog usvajanja i provedbe temeljnih konvencija o ljudskim pravima;
16. pozdravlja napredak ostvaren proteklih godina s donošenjem Pakta o održivosti za Bangladeš, Uredbe EU-a o drvu (Uredba (EU) br. 995/2010) i Uredbe EU-a o mineralima iz područja zahvaćenim sukobima (Uredba (EU) br. 2017/821), te poziva

Komisiju da proširi obvezujuće okvire o obvezama dužne pažnje i na druge sektore kako bi se osiguralo da EU i njegovi trgovci i gospodarski subjekti ispunjavaju obvezu poštovanja ljudskih prava i najviših društvenih standarda, uključujući one koji se odnose na rodnu ravnopravnost;

17. naglašava da se žene koje rade u poljoprivredi za vlastite potrebe suočavaju s dodatnim preprekama u pogledu neovisnosti u opskrbi hranom zbog snažne zaštite novih biljnih sorti u okviru Međunarodne konvencije za zaštitu novih biljnih sorti u trgovinskim sporazumima;
18. naglašava da bi poljoprivredni uvoz EU-a mogao negativno utjecati na tradicionalna mala gospodarstva, čime se ugrožava sposobnost žena da privređuju za život.

INFORMACIJE O USVAJANJU U ODBORU KOJI DAJE MIŠLJENJE

Datum usvajanja	21.11.2017
Rezultat konačnog glasovanja	+: 13 -: 6 0: 3
Zastupnici nazočni na konačnom glasovanju	Ignazio Corrao, Mireille D'Ornano, Enrique Guerrero Salom, Maria Heubuch, Arne Lietz, Linda McAvan, Norbert Neuser, Vincent Peillon, Maurice Ponga, Lola Sánchez Caldentey, Elly Schlein, Eleftherios Synadinos, Eleni Theocharous, Paavo Väyrynen, Bogdan Brunon Wenta, Anna Záborská
Zamjenici nazočni na konačnom glasovanju	Thierry Cornillet, Agustín Díaz de Mera García Consuegra, Frank Engel, Brian Hayes, Florent Marcellesi, Paul Rübig

**KONAČNO GLASOVANJE POIMENIČNIM GLASOVANJEM U ODBORU KOJI
DAJE MIŠLJENJE**

13	+
ALDE	Thierry Cornillet, Paavo Väyrynen
EFDD	Ignazio Corrao
GUE/NGL	Lola Sánchez Caldentey
NI	Eleftherios Synadinos
S&D	Enrique Guerrero Salom, Arne Lietz, Linda McAvan, Norbert Neuser, Vincent Peillon, Elly Schlein
VERTS/ALE	Maria Heubuch, Florent Marcellesi

6	-
EFDD	Mireille D'Ornano
PPE	Agustín Díaz de Mera García Consuegra, Maurice Ponga, Paul Rübig, Bogdan Brunon Wenta, Anna Záborská

3	0
ECR	Eleni Theodorou
PPE	Frank Engel, Brian Hayes

Korišteni znakovi:

+ : za

- : protiv

0 : suzdržani

INFORMACIJE O USVAJANJU U NADLEŽNOM ODBORU

Datum usvajanja	24.1.2018
Rezultat konačnog glasovanja	+: 45 -: 4 0: 5
Zastupnici nazočni na konačnom glasovanju	Daniela Aiuto, Maria Arena, Heinz K. Becker, Malin Björk, Vilija Blinkevičiūtė, Salvatore Cicu, Anna Maria Corazza Bildt, Eleonora Forenza, Iratxe García Pérez, Arne Gericke, Karoline Graswander-Hainz, Anna Hedh, Mary Honeyball, France Jamet, Teresa Jiménez-Becerril Barrio, Jude Kirton-Darling, Agnieszka Kozłowska-Rajewicz, Patricia Lalonde, Bernd Lange, Florent Marcellesi, David Martin, Anne-Marie Mineur, Angelika Mlinar, Sorin Moisă, Angelika Niebler, Maria Noichl, Artis Pabriks, Marijana Petir, João Pimenta Lopes, Inmaculada Rodríguez-Piñero Fernández, Tokia Saïfi, Helmut Scholz, Michaela Šojdrová, Ernest Urtegasun, Elissavet Vozemberg-Vrionidi, Iuliu Winkler, Jan Zahradil
Zamjenici nazočni na konačnom glasovanju	Catherine Bearder, Goffredo Maria Bettini, Izaskun Bilbao Barandica, Linnéa Engström, Livia Járóka, Seán Kelly, Edouard Martin, Clare Moody, Branislav Škripek, Jarosław Wałęsa
Zamjenici nazočni na konačnom glasovanju prema čl. 200. st. 2.	Pilar Ayuso, Jakop Dalunde, José Inácio Faria, Dariusz Rosati, Sven Schulze, Miguel Urbán Crespo

KONAČNO GLASOVANJE POIMENIČNIM GLASOVANJEM U NADLEŽNOM ODBORU

45	+
ALDE	Izaskun Bilbao Barandica, Patricia Lalonde, Angelika Mlinar
EFDD	Daniela Aiuto
GUE/NGL	Malin Björk, Eleonora Forenza, Anne-Marie Mineur, João Pimenta Lopes, Helmut Scholz, Miguel Urbán Crespo
PPE	Pilar Ayuso, Salvatore Cicu, Anna Maria Corazza Bildt, José Inácio Faria, Lívia Járóka, Teresa Jiménez-Becerril Barrio, Seán Kelly, Agnieszka Kozłowska-Rajewicz, Sorin Moisă, Angelika Niebler, Dariusz Rosati, Tokia Saïfi, Sven Schulze, Elissavet Vozemberg-Vrionidi, Jarosław Wałęsa, Iuliu Winkler
S&D	Maria Arena, Goffredo Maria Bettini, Vilija Blinkevičiūtė, Iratxe García Pérez, Karoline Graswander-Hainz, Anna Hedh, Mary Honeyball, Jude Kirton-Darling, Bernd Lange, David Martin, Edouard Martin, Clare Moody, Maria Noichl, Inmaculada Rodríguez-Piñero Fernández
VERTS/ALE	Jakop Dalunde, Linnéa Engström, Florent Marcellesi, Ernest Urtasun, Monika Vana

4	-
ECR	Arne Gericke, Branislav Škripek, Jan Zahradil
PPE	Artis Pabriks

5	0
ALDE	Catherine Bearder
ENF	France Jamet
PPE	Heinz K. Becker, Marijana Petir, Michaela Šojdrová

Korišteni znakovi:

+ : za

- : protiv

0 : suzdržani